

CARTEA ȘI IMPORTANȚA LECTURII

Prof. înv. primar Măricuț Mărioara
Școala Gimnazială „Florian Porcius” Rodna

Motto:

„Carte frumoasă, cinste cui te-a scris

Încet gândită, gingaș cumpănită;

Măinile mele, care te-au deschis.” (T. Arghezi)

„Cartea reflectă ca o oglindă lungul șir de secole al vieții omenirii, istoria luptei sale pentru existență, pentru un viitor mai luminos, suferințele, bucuriile, înfrângerile și biruințele sale toate. Iubiți cartea, îngrijiți-o și citiți cât mai mult. Cartea ne este prieten credincios, de nădejde.” (G. F. Morozov)

În afara cărții nu poate fi concepută azi o cultură sistematică a individului și implicit a societății. O carte o citești când vrei, cum vrei și ori de câte ori vrei. Acest prieten tăcut îți oferă ori de câte ori ai nevoie același răspuns fidel la fiecare întrebare și-l repetă cu nesfârșită răbdare până ce l-ai înțeles. Cartea este atât de înțelegătoare, încât atunci când n-ai înțeles-o nu se supără, nu jignește, te așteaptă să revii. O regăsești oricând la fel de credincioasă și discretă.

În același timp putem spune că ea poate fi un învățător care te conduce la bine, te face să te bucuri, să râzi și să plângi. De aceea trebuie să comentăm puțin funcția ei ca mijloc de educare a omului.

Cartea îndeplinește numeroase funcții. Între acestea cea mai înaltă menire a cărții e cea instructiv-educativă. Întregul proces de învățământ, de la cel preșcolar la cel post-universitar se bazează pe cartea-manual. Transmiterea sistematică și cât mai completă a cunoștințelor dobândite de omenire de-a lungul timpului prin stăruitoare eforturi nu se poate face decât prin intermediul școlii, al cărților școlare.

Dar nu numai manualul are o funcție instructivă. Drumul învățării și citirii unei cărți n-are sfârșit; toate cărțile bune pot să ne învețe câte ceva pe planul științei, tehnicii, artelor, moralei, comportamentului etc. Cine consideră că după ce a încheiat procesul de învățământ în școală și a obținut o diplomă a încheiat totodată și contactul cu cartea, acela a renunțat la ambiția progresului.

Efortul și dorința spre lectură continuă sistematic, vizând o perspectivă, reprezintă condiția oricărui succes personal.

O carte te trimite la alte cărți și toate împreună formează baza trainică a culturii noastre. Toate celelalte mijloace de răspândire a cunoștințelor rămân subordonate cărții și subordonate vor rămâne oricât de mult se vor înmulți și perfecționa procedeele lor tehnice.

Alegerea cărților potrivite este numai primul pas. Al doilea pas și tot atât de important este deprinderea lecturii, obținerea eficienței ei maxime în urma citirii unei cărți.

Importanța lecturii este evidentă și mereu actuală. E un instrument care dezvoltă posibilitatea de comunicare între oameni, făcându-se ecoul capacităților de gândire și limbaj.

Una dintre acțiunile prioritare propuse de Ministerul Educației Cercetării Tineretului și Sportului pentru anul școlar 2011-2012 este „Îmbunătățirea competențelor de lectură”. Prin această acțiune se urmărește introducerea lecturii, a înțelegerii și interpretării textelor ca practică obligatorie la toate disciplinele.

Există factori care determină lectura elevilor: particularitățile de vârstă și psihice, preferințele lor, climatul familial, care pot transforma lectura într-o necesitate, o delectare sau nu. Când gustul pentru lectură este format din primii ani de școală, acesta rămâne pentru toată viața, o obișnuință utilă. Gustul pentru lectură nu vine de la sine ci se formează printr-o muncă a factorilor educaționali (familia și școala), o muncă caracterizată prin răbdare,

perseverență, continuitate, voință. Este cunoscut faptul că de la vârsta preșcolară atâta familia cât și grădinița depun eforturi pentru a influența universul copilăriei prin basme, povești și poezii. Această dificilă muncă e situată la nivelul superior, în primele clase ale școlii. Perioada de formare a gustului pentru citit coincide cu cea când se pun bazele acestuia, în clasele I-IV. Elevului mic trebuie să i se trezească curiozitatea spre lecturi, să i se cultive interesul spre cunoaștere.

Lectura în afara clasei lărgeste orizontul cunoștințelor primite în clasă. Este foarte important ca învățătorul să știe care sunt formele de îndrumare a lecturii în afara clasei. Forma cea mai cunoscută și cea mai des folosită în această activitate este *povestirea*. Cei care au citit, povestesc în clasă lectura citită. Se completează conținutul povestirii de către mai mulți copii. În ora de lectură elevii se întrec în a povesti cât mai mult și mai frumos, fapt care antrenează și pe cei mai puțini dornici de lectură. Tot ca o activitate atractivă care se poate desfășura pe marginea unui text citit este completarea unei *fișe de lectură*. Acesta poate cuprinde mai multe aplicații pe textul citit, cum ar fi: numirea titlului textului, a autorului, a personajelor principale/secundare, pozitive/negative etc., morala textului (dacă e cazul), realizarea unui desen reprezentativ, extragerea unor expresii frumoase, caracterizarea personajului preferat și multe altele.

O altă formă de îndrumare a lecturii în afara clasei o constituie *formarea bibliotecii de clasă*, precum și a *bibliotecii personale* acasă. Cea dintâi se realizează cu cărți aduse de copii și învățător, se fixează un bibliotecar elev și apoi se procedează la împrumutarea cărților.

Ghicitorile literare sunt mijloace atractive ce-i invită pe copii la lectură. Acestea se pot desfășura astfel: se citește un fragment și se cere elevilor să indice în ce operă au găsit acest fragment.

Învățătorul trebuie să țină o evidență a lecturii copiilor. Astfel în acest an școlar am propus spre desfășurare în cadrul orelor de limba română, opționalul „În lumea poveștilor”. Am introdus elevii în universul minunat al cărții, prin activități proiectate cu scopul de a le prezenta cât mai multe povești și, totodată de a le stimula interesul pentru lectură. Am ales ca prin textele în proză și în versuri, prin lumea fascinantă a poveștilor și poeziilor, prin personajele atât de îndrăgite elevilor, să-i ajut pe aceștia să-și învingă sentimentele de teamă și inhibiție, să gândească pozitiv, dezvoltând în acest mod, cât mai mult posibil, capacitatea de exprimare orală. Totodată, acest opțional propus le oferă elevilor șansa de a-și cultiva capacitatea de audiere și receptare, imaginația, fantezia, creativitatea, exprimarea corectă și nuanțată.

Orele speciale de lectură au fost mulți ani prevăzute în programele școlare, iar manualele cuprindeau texte special alese pentru aceste lecții. O perioadă de timp lectura a fost considerată ca fiind parte integrantă din orele de limbă și literatură română. În prezent s-a revenit asupra planului de învățământ și ora de lectură este cuprinsă în schema orară a fiecărei clase și astfel se pot desfășura activități specifice de citire, analiză și înțelegere a unor texte literare variate: operele unor cunoscuți autori, dar și diverse articole din reviste pentru copii, chiar și rețete de bucate.

Oricum s-ar desfășura o oră de lectură, nu trebuie ignorate *cerințele psihopedagogice* care determină eficiența în dirijarea procesului de însușire a tehnicii lecturii. Dintre aceste cerințe mai importante menționez:

asigurarea unei permanente interferențe între toate componentele studiului limbii române la clasele I-IV;

- corelarea conținuturilor cu obiectivele psihopedagogice și cu cele specifice;
- selectarea și dezvoltarea volumului de informații;
- definirea clară a obiectivelor operaționale urmărite pe parcursul activității;
- utilizarea celor mai potrivite metode și procedee în realizarea obiectivelor propuse;
- concordanța deplină dintre obiectivele, conținuturile, strategiile didactice și posibilitățile de învățare proprii elevilor de această vârstă.

Limitarea actului citirii, în cadrul lecțiilor, la conținutul cognitiv al textului, înseamnă

a diminua în mare măsură valențele formative ale citirii, a familiarizării elevilor cu instrumentele muncii cu cartea, mai ales în claselor III-a și a IV-a. Cititul nu poate fi mărginit numai la exercițiul citirii; înțelegerea mesajului prilejuiește însușirea unor cunoștințe despre mediul înconjurător, a unor fapte, evenimente, întâmplări etc. absolut necesare în formarea și dezvoltarea orizontului de cunoștințe la elevi.

„Lectura – spunea istoricul N. Iorga – joacă un rol important în viața copiilor, un rol mai mare decât în viața celor vârstnici. Cartea citită în copilărie rămâne prezentă în amintire aproape toată viața și influențează dezvoltarea ulterioară a copiilor. Din cărțile pe care le citesc, copiii își formează o anumită concepție asupra lumii, cărțile formează la ei anumite norme de conduită.”

Bibliografie:

1. Alexandru Gheorghe, *Lecturi literare pentru ciclul primar – îndrumător metodic pentru învățători, părinți și elevi*, Editura „Gheorghe Alexandru”, Craiova, 1995.

2. *Învățământ primar, volumul I/1991, Culegere metodică destinată cadrelor didactice care predau la clasele I-IV*, București, 1991.